

Opvang & Verzorging van mensen met huisdieren

Dierenhulp bij rampen en crises

Stichting Dieren in Rampen
Operetteweg 1B
1323 VJ Almere
www.diereninrampen.nl

Colofon

© Stichting Dieren in Rampen, 2025
Project Dieren in Rampen en Crises

Versie	Maart 2025
Auteur(s)	Ruud Houdijk (namens NIPV)
Met medewerking van	Christel Cools (Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland) Samirah Pel-Schipper (Veiligheidsregio Groningen) Cleo van Wijk (Dierenbescherming) Sabine Zwiers (Stichting Dieren in Rampen)
Contactpersoon	Sabine Zwiers, sabine.zwiers@diereninrampen.nl
Opdrachtgever	Vakraad Risico- en Crisisbeheersing

Inhoud

Inleiding	2
Doel document	2
Noodzaak van regionale afspraken	2
Status document	2
Opties voor opvang & verzorging van mensen met huisdieren	3
Opvang in eigen sociale netwerk	4
Kortdurende opvang mensen en huisdieren	5
Suboptie: tijdelijke aparte opvang huisdieren in dierenopvangen	6
Overnachting in hotels of vakantiehuizen	6
Gastgezinnen	6
Langdurige opvang samen met dieren	7
Suboptie: aparte opvang huisdieren in speciaal ingerichte dierenopvangen	7
Aandachtspunt registratie	8

Inleiding

Doel document

In het project 'dieren in rampen en crises' zijn landelijke instrumenten ontwikkeld voor dierenhulp bij rampen en crises. Van alle raakvlakken tussen de dierenhulp en de crisisbeheersing behoren de raakvlakken met het proces Opvang & Verzorging van Bevolkingszorg zeker tot één van de belangrijkste ontwikkelpunten. Het proces Opvang & Verzorging richt zich in beginsel op mens én dier. Heel specifieke richtlijnen voor dieren zijn er echter nog niet. Met dit document wordt aan regio's een instrument op hoofdlijnen geboden. Het document kan worden gebruikt door crisisfunctionarissen van Bevolkingszorg (veiligheidsregio en gemeenten) en is ook informatief voor crisisfunctionarissen van de Coördinerende Dierenhulporganisatie (CDHO).

In dit document worden de opties voor opvang en verzorging van mensen met huisdieren schematisch inzichtelijk gemaakt en toegelicht.

Noodzaak van regionale afspraken

Om als crisisbeheersing goed te kunnen samenwerken met de dierenhulporganisaties aan opvang en verzorging, moeten vooraf afspraken worden gemaakt. Bevolkingszorg heeft een eigen verantwoordelijkheid om ook mensen met huisdieren te kunnen opvangen en verzorgen. De dierenhulporganisaties kunnen daarbij helpen, maar zijn daartoe niet verplicht. In het project is een [modelovereenkomst](#) ontwikkeld die de veiligheidsregio kan sluiten met de zogenaamde Coördinerende Dierenhulporganisatie (CDHO). De CDHO is één dierenambulance per veiligheidsregio (of een samenwerkingsverband van meerdere dierenambulances) die de coördinatie van het netwerk van dierenhulp op zich kan nemen. In de overeenkomst kunnen afspraken worden vastgelegd over de bijdrage die de dierenhulporganisaties kunnen leveren aan Bevolkingszorg voor het opvangen en verzorgen van mensen met hun huisdieren.

Status document

Dit document is een landelijk instrument voor alle 25 veiligheidsregio's. Het instrument heeft geen formele status als bijvoorbeeld brancherichtlijn, maar is bedoeld om de regionale partijen op weg te helpen met het opbouwen van hun samenwerking. Op basis van regionale praktijkervaringen met de samenwerking kan het document in de toekomst verder worden aangescherpt.

Opties voor opvang & verzorging van mensen met huisdieren

Eigen sociale netwerk
Voorkeursoptie in alle situaties

Communicatie om mensen aan te moedigen zelf met hun dieren een plek te vinden bij familie of vrienden buiten de gevarezone.

Kortdurende opvang mensen en huisdieren
Doorganglocatie/Hub

Voor mensen die zelf geen opvangplek kunnen vinden of verminderd zelfredzaam zijn, samen met huisdieren.

Tijdelijke aparte opvang huisdieren in dierenopvangen

Als de doorganglocatie niet geschikt is voor opvang met (verschillende soorten) huisdieren of als de eigenaar onbekend of gewond is.

Overnachting in hotels of vakantiehuizen

Voor overnachting of verblijf gedurende langere tijd, samen met huisdieren.

Gastgezinnen (burgerinitiatief)

als er onvoldoende plek is in hotels of vakantiehuizen en/of opvang langer nodig blijft.

Aparte opvang huisdieren in speciaal ingerichte dieren-noodopvang

Als de langdurige opvangvoorziening niet geschikt is voor opvang met huisdieren.

Langdurige opvang samen met huisdieren

Als er onvoldoende plek is in hotels, vakantiehuizen én gastgezinnen en/of opvang langdurig nodig blijft.

Opvang in eigen sociale netwerk

De belangrijkste optie voor opvang is dat mensen voor zichzelf en hun huisdieren een plek vinden in hun eigen sociale netwerk. Door middel van actieve risicocommunicatie kunnen de veiligheidsregio's en de Rijksoverheid eraan bijdragen dat meer mensen voorbereid zijn op rampen en crises. Hiervoor wordt landelijk de campagne DenkVooruit gebruikt en worden regionaal en lokaal door veiligheidsregio's en gemeenten risicocommunicatie-campagnes uitgevoerd. Speciaal voor diereneigenaren is in het project onderstaande folder ontwikkeld. Deze kan worden gebruikt in landelijke, regionale en lokale overheidscampagnes, maar bijvoorbeeld ook worden verspreid door dierenhulporganisaties en dierenpraktijken.

Red je dier bij een ramp

Net als mensen kunnen ook huisdieren getroffen worden door een ramp of crisis. Het is goed om je bewust te zijn van de risico's en de voorbereidingen die getroffen kunnen worden. Praat met de mensen om je heen wat jullie kunnen doen om er voor te zorgen dat iedereen veilig is, dus ook je huisdieren. Stel een noodpakket samen, dat is vrij eenvoudig. En denk aan de volgende vier stappen. Voorbereid zijn geeft een veilig en zeker gevoel. Voor jezelf en je dierbaren.

Opvangplek Zorg voor een opvangplek voor jou en je dier. Bespreek van tevoren met familie en vrienden of je bij hen terecht kan.	Identificatie Zorg dat je dier geïdentificeerd kan worden, het liefst door middel van een chip. Zorg daarbij dat de registratie klopt en je dier op jouw naam en adres staat ingeschreven.
Vaccinaties Zorg dat je dier goed gevaccineerd is en stop (een kopie van) het vaccinatieboekje in je noodpakket.	Vervoer Denk na over hoe je je dier kan vervoeren en wie je kan helpen. Gebruik je een reismand? Zorg ervoor dat je huisdier daaraan gewend is.

Noodpakket voor je huisdier

Met een noodpakket ben je goed voorbereid op rampen, calamiteiten of noodsituaties. Denk daarbij ook aan je huisdieren. Een noodpakket samenstellen is makkelijk. De meeste spullen heb je waarschijnlijk al in huis.

- 1 Water, drinkbakje
- 2 Eten, etensbakje
- 3 Medicijnen van je dier
- 4 (Kopie van) Dierenpaspoort
- 5 (Kopie van) Dierenvaccinatieboekje
- 6 Foto van jou met je huisdier
- 7 Deken, knuffel, kauwspeltjes
- 8 Reismand, halsband, lijn, muilkorf, poepzakjes, vulling voor kooien, schoonmaakdoekjes

Tijdens een ramp of crisis is het belangrijk dat in de crisiscommunicatie door de veiligheidsregio en gemeente aandacht wordt besteed aan de handelingsperspectieven voor dierenbezitters:

- Regel zelf een opvangplek voor jou en je huisdieren in je sociale netwerk (indien mogelijk).
- Voor wie dit niet mogelijk is: de veiligheidsregio communiceert bij welke opvanglocatie(s) ook huisdieren met hun eigenaren terecht kunnen.
- Kunnen mensen vluchten/evacuëren met hun huisdieren of is de situatie dusdanig onveilig dat ze huisdieren moeten achterlaten? En als huisdieren moeten worden achtergelaten: kunnen ze het beste in huis worden achtergelaten of vrij worden gelaten?

De veiligheidsregio kan de Coördinerende Dierenhulporganisatie (CDHO) vragen om inhoudelijk advies over de handelingsperspectieven voor dierenbezitters.

Kortdurende opvang mensen en huisdieren

Opvang en verzorging kan plaatsvinden in de reguliere tijdelijke opvanglocaties, die door gemeenten en (regionale) bevolkingszorg ook worden gebruikt voor mensen. Denk aan buurtcentra, het gemeentehuis, horecagelegenheden, sporthallen, scholen, lege gebouwen et cetera. De keuze van een locatie is afhankelijk van o.a. de exacte plek van de ramp, het aantal getroffen mensen en dieren en hun behoeftes, het tijdstip van de dag. Dit vergt improvisatie van de hulpdiensten en bevolkingszorg.

Bij elke opvang van dieren is het belangrijk dat er mogelijkheden zijn om dieren te scheiden en in kooien/ benches te houden in aparte ruimtes. Niet alle diersoorten kunnen bij elkaar worden opgevangen. Prooidieren zoals konijnen en cavia's moeten apart worden opgevangen van roofdieren, zoals katten, honden, of slangen. Dieren kunnen zeer gestrest zijn door alle gebeurtenissen en agressief reageren. Daarnaast moet altijd worden gevraagd naar een vaccinatiebewijs en sterilisatie. Kunnen mensen niet aantonen dat hun dier is gevaccineerd en gesteriliseerd, dan moeten ze apart worden opgevangen om ongewenste gedrag, zwangerschap en overdracht van ziektes naar mens en dier te voorkomen. Opvang van dieren vraagt altijd om kennis hoe dit het beste kan gebeuren.

Om op een opvanglocatie mensen met hun huisdieren te kunnen opvangen, is het belangrijk te denken aan de volgende specifieke voorzieningen:

- ✓ Afscheidbare ruimtes voor dieren (aparte kamers of schotten)
- ✓ Dierenverblijven (kooien, hokken, benches)
- ✓ Doeken om dierenverblijven af te dekken
- ✓ Drinkwater en drinkbakjes
- ✓ Eten en etensbakjes
- ✓ Halsbanden en lijnen
- ✓ Poepzakjes voor honden
- ✓ Plasmatten
- ✓ Schoonmaakmiddelen

Verder moeten afspraken worden gemaakt over:

- ✓ Toegang tot medische zorg voor verwondingen, ziekte, vaccinatie en medicatie van dieren.
- ✓ Een werkwijze voor het uit elkaar houden van roof- en prooidieren (ook niet naast elkaar in kooitjes, omdat prooidieren door de geur van roofdieren in de stress kunnen raken en zelfs overlijden).
- ✓ De registratie van huisdieren (zie hoofdstuk Registratie).

De veiligheidsregio kan de coördinerende dierenhulporganisatie (CDHO) vragen om inhoudelijk advies over het inrichten van een opvanglocatie. Ook kan de CDHO worden verzocht om met mensen en middelen bij te dragen aan het inrichten van de locatie en opvangen en verzorgen van de dieren. De CDHO kan hiervoor de samenwerking aangaan met het achterliggende netwerk van dierenhulporganisaties, zoals dierenambulances, dierenopvangorganisaties en dierenpraktijken/dierenartsen.

Suboptie: tijdelijke aparte opvang huisdieren in dierenopvangen

Voor het welzijn van mens en dier is het belangrijk om ze samen op te vangen. Niet elke locatie voor kortdurende opvang leent zich echter goed voor opvang van mensen én dieren. Bijvoorbeeld als een locatie te klein is om diergroepen goed te kunnen scheiden. Of als er heel veel verschillende diersoorten tegelijk moeten worden opgevangen, waaronder roof- en prooidieren. In dat geval kan het toch beter zijn om dieren met een dierenambulance op te halen en tijdelijk apart op te vangen in een dierenopvang (dierenasiel of specialistische dierenopvang), om ze daarna zo snel mogelijk weer met hun eigenaren te herenigen.

Bij het tijdelijk gescheiden opvangen van mensen en huisdieren is registratie van dieren van het grootste belang (zie het hoofdstuk Registratie).

Overnachting in hotels of vakantiehuizen

Voor tijdelijke overnachtingen van mensen en dieren zijn hotels of vakantiehuizen een goede eerste optie. Dit is een standaardaanpak van bevolkingszorg, waarmee al veel ervaring bestaat en goed geïmproviseerd kan worden. Mochten er voor de crisisorganisatie van bevolkingszorg inventarisatielijsten worden bijgehouden van hotels en vakantiehuizen, dan kan het nuttig zijn om daaraan toe te voegen of ze huisdieren accepteren.

Bij opvang in een hotel of vakantiehuis gelden voor diereneigenaren dezelfde aanbevelingen als wanneer ze een plek vinden in hun eigen sociale netwerk (zie hiervoor): bereid je voor en neem een noodpakket voor je huisdier mee.

Gastgezinnen

Het kan gebeuren dat er onvoldoende opvangplekken zijn in hotels of vakantiehuizen, bijvoorbeeld vanwege het hoogseizoen of omdat heel veel mensen (en dieren) tegelijk moeten worden opgevangen. In dat geval kan opvang in gastgezinnen een goede aanvulling zijn, zeker ook voor mensen met huisdieren.

De dierenhulporganisaties die landelijk samenwerken in de Stichting Dieren in Rampen hebben ervaring opgedaan met het organiseren van gastgezinnen voor Oekraïners met huisdieren. Bij een grote ramp of crisis kan door de veiligheidsregio's worden overwogen om opnieuw een landelijk project voor dergelijke opvang te organiseren, met hulp van de Stichting Dieren in Rampen.

Er kan ook een spontaan burgerinitiatief ontstaan om gastgezinnen en locaties aan te bieden voor de opvang van mensen met huisdieren. Dit burgerinitiatief kan door de veiligheidsregio worden gemonitord en aangehaakt via het stappenplan uit het [Handboek burgerhulp voor hulpdiensten tijdens een crisis](#). Stichting Dieren in Rampen kan hierbij helpen. De regionale dierenhulporganisaties kunnen op verzoek van de veiligheidsregio worden betrokken bij het verbinden en kanaliseren van dit burgerinitiatief.

Langdurige opvang samen met dieren

Als bij grote rampen en crises alle andere opvangopties zijn uitgeput en er nog steeds noodzaak is om grote groepen ontheemden langdurig op te vangen, dan kan het nodig zijn grootschalige opvanglocaties op te tuigen. Voor de opvang met huisdieren gelden in beginsel dezelfde aandachtspunten als voor kortdurende opvang (zie hiervoor). Extra aandacht is nodig voor:

- ✓ Afscheidbare ruimtes: bij langdurige opvang moet het scheiden van verschillende diergroepen veel strikter worden toegepast, met bij voorkeur ook aparte toegangsroutes.
- ✓ Vaccinatiestatus: vóór toegang tot langdurige opvang moet de vaccinatiestatus van elk dier duidelijk zijn en moeten waar nodig extra vaccinaties worden gezet en dieren tijdelijk apart worden gezet.
- ✓ Hygiëne: bij langdurige opvang samen met huisdieren neemt het belang van goede hygiëne toe. Voor de dieren moeten er adequate voorzieningen zijn voor ontlasten en er moet voldoende vaak worden schoongemaakt.
- ✓ Toegang tot veterinaire zorg: er moet adequate toegang zijn tot veterinaire zorg en er moeten afspraken worden gemaakt over het oproepen van een dierenarts in noodgevallen.
- ✓ Eigen veiligheid: om de eigen veiligheid van hulpverleners en bewoners te waarborgen, kan het wenselijk zijn om het personeel dat op de opvanglocatie wordt ingezet extra training aan te bieden in het omgaan met gestreste dieren.

Suboptie: aparte opvang huisdieren in speciaal ingerichte dierenopvangen

Hoewel het uitgangspunt is dat mensen met hun huisdieren worden opgevangen, kan het zijn dat veel opvanglocaties nodig zijn (bijvoorbeeld bij grootschalige evacuatie vanwege hoogwater) en niet iedere locatie zich ook leent voor opvang met dieren. De reguliere dierenasiels zullen echter niet voldoende plek hebben om alle dieren los op te vangen. Internationaal (met name in de VS) is voor dat soort gevallen ervaring opgedaan met speciaal ingerichte tijdelijke dierenopvangen. Hiervoor gelden in ieder geval als aandachtspunten:

- ✓ Professionele verzorging: voor een speciaal ingerichte dierenopvang moeten dezelfde kwaliteitsstandaarden worden nagestreefd als voor reguliere dierenopvang. Dus geen improvisatie door gemeenten of veiligheidsregio's die geen kennis hebben van dierenverzorging, maar inzet van professionele dierenhulporganisaties.
- ✓ Vertrouwen van diereneigenaren: mensen die worden opgevangen zitten al in een extreem zware situatie en zullen niet zomaar er akkoord mee gaan om gescheiden te worden van hun huisdier. De inzet van professionele dierenhulporganisaties kan bijdragen aan het vertrouwen. Ook zal geïnvesteerd moeten worden in transparante communicatie over het waarom van de (tijdelijke) aparte opvang.
- ✓ Participatie van diereneigenaren: diereneigenaren actief laten meehelpen met de verzorging (voederen, uitlaten) van hun eigen huisdieren reduceert stress bij dieren en hun eigenaren. Ook

verdeelt het de last van de verzorging, zodat professionals en vrijwilligers van de dierenhulporganisaties tijd kunnen besteden aan andere dieren in de opvang.

Aandachtspunt registratie

Bij alle vormen van opvang van mensen met huisdieren – en zeker van huisdieren los van hun eigenaren – is registratie een belangrijk aandachtspunt. Bevolkingszorg is voor mensen terughoudend bij het activeren van de landelijke slachtoffer-informatiesystematiek (SIS). Deze wordt vooral gehanteerd voor verwanteninformatie over vermiste personen. Rampen en crises waarbij voor mensen geen slachtofferregistratie nodig is, kunnen desondanks voor huisdieren wél een registratiebehoefte opleveren. Bijvoorbeeld omdat diereneigenaren hun dier kwijt kunnen zijn en niet weten of deze dood, gewond, vermist of gevonden is. Of omdat diereneigenaren tijdelijk van hun dieren worden gescheiden. Gelukkig hebben CDHO's al veel ervaring met registratie van dieren. Hiervan kan gebruikt worden gemaakt.

Over de volgende vormen van registratie is het wenselijk om regionaal afspraken te maken tussen de veiligheidsregio, CDHO en het achterliggende netwerk van dierenambulances, dierenopvangen en dierenartsen:

- Registratie van geredde/gevonden dieren
- Registratie van vermiste dieren
- Registratie van dode huisdieren die gevonden zijn op het rampterrein
- Registratie van huisdieren die vanwege verwondingen door een dierenarts zijn geëuthanaseerd
- Registratie van gewonde dieren die zijn behandeld door de dierenambulance en/of vervoerd naar een dierenarts
- Registratie van dieren die tijdelijk of langdurig los van hun eigenaar worden opgevangen

Bij een deel van de huisdieren kan een chip of ring uitkomst bieden bij de registratie. Ook wordt mensen aanbevolen om in hun noodpakket het dierenpaspoort en een foto van de eigenaar samen met hun huisdier op te nemen, zodat identificatie van vermiste en gevonden dieren wordt vergemakkelijkt. De dierenhulporganisaties hebben voor registratie instrumenten tot hun beschikking, zoals www.amivedi.nl.